

اصلاح نظام مالیاتی از طریق توسعه دولت الکترونیک (طراحی مدلی کاربردی بر اساس مطالعه موردی استان یزد)

اکرم فداکار*

هدایت کارگر شورکی**

چکیده

تحول در نظام مالیاتی یکی از ابعاد مهم و کلیدی طرح تحول اقتصادی دولت می باشد چراکه به گفته صاحب نظران، نظام مالیاتی یکی از مهمترین پایه های قوام و پیشرفت نظام اقتصادی کشور محسوب می شود. هرچند وجوه عمده طرح اصلاح نظام مالیاتی در قالب مواردی همچون بازنگری نظام حقوق و قوانین مالیاتی، اصلاحات ساختاری و بازنگری تشکیلاتی و توسعه زیرساخت های فنی و فرهنگی، معرفی شده اما بطور قطع یکی از مهمترین پایه های چنین اصلاحات گسترده ای را فناوری اطلاعات و مفهوم دولت الکترونیک تشکیل می دهد که در قالب مدل مالیات الکترونیک، چندسالی است مورد پیگیری و حساسیت ویژه قرار گرفته است. از سوی دیگر چنین به نظر می رسد که استان دارالعباده و دارالعلم یزد که از چندین سال پیش، فناوری اطلاعات را به عنوان یکی از اولویت های چهارگانه استان برگزیده و در این راه اقدامات و فعالیت های قابل توجهی نیز به انجام رسانده می تواند در اجرای نظام مالیات الکترونیک، پیشتاز و پیشگام باشد. بصورت

* کارشناس مسئول فناوری اطلاعات استانداری یزد AFADAKAR@GMAIL.COM

** رئیس گروه تشکیلات و نوسازی اداری استانداری یزد KARGAR32@YAHOO.COM

ویژه تدوین و تصویب سند استان الکترونیک یزد و همچنین سند توسعه تحول اداری استان (سند غایت) در سال همت مضاعف و کار مضاعف می‌تواند زمینه‌های حقوقی و ساختاری موردنیاز برای تحقق مدل مالیات الکترونیکی را فراهم آورد. در این مقاله نویسندگان می‌کوشند تا با استفاده از تجربه عملی نظام اداری و اقتصادی استان یزد ضمن ارائه تحلیل کارشناسی از الزامات و بایسته‌های ضروری برای پیگیری مالیات الکترونیک در سطح استان، برخی از مهمترین زمینه‌های موجود و همچنین اقدامات انجام شده در این برنامه را در حوزه‌های مختلف مورد معرفی قرار دهند. علاوه بر آنکه سعی خواهد شد تا بر اساس تجربه عملی استان، الگویی کاربردی جهت ساماندهی حرکت‌های مشابه استانی جهت استقرار نظام مالیات الکترونیک، تدوین و ارائه گردد، ضمن آنکه پیشنهادهایی کاربردی و پژوهشی نیز برای بهره برداری بهینه از این مدل، توصیه شده اند.

واژه‌های کلیدی: نظام مالیاتی، مالیات الکترونیک، فاوا، دولت الکترونیک، تحول اداری، استان یزد

۱. مقدمه

دوران کنونی را با نام‌هایی چون عصر اطلاعات و قرن دیجیتال نام نهاده‌اند و حتی سازمان ملل متحد نیز کشورها را به استفاده هرچه بیشتر از قابلیت بزرگ انقلاب دیجیتال در زندگی، توسعه پایدار و صلح مستمر فراخوانده است (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹). تاثیرگذاری غیرقابل انکار فناوری‌های نوین و بویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) در ابعاد متنوع زندگی فردی و اجتماعی بشر امروز، گستره‌ای وسیع و روبه توسعه را در بر می‌گیرد (جهانگرد ۱۳۸۵) و در این میانه، نظام اقتصادی جامعه انسانی، به شدت تحت نفوذ شرایط جدید حاصل از انقلاب ارتباطات و انفجار اطلاعات قرار گرفته تا جایی که کلیه مولفه‌های سامانه اقتصاد همچون محصولات، مصرف کنندگان، فروشندگان، واسطه‌ها، خدمات پشتیبانی، بازار و فرآیندهای آن، از این جریان، تاثیر پذیرفته‌اند (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹). از سوی دیگر و در میان خرده نظام‌های مستتر در سامانه اقتصاد جامعه، نظام مالیاتی

از اهمیتی حساس و موقعیتی کلیدی برخوردار است (جهانگرد ۱۳۸۵) که متناسب با تغییرات نظام اقتصادی با تاثیرپذیری از نهضت الکترونیکی شدن، فضای کاری جدیدی را تجربه می‌کند (روزنامه کیهان ۱۳۸۸) بطوریکه مفهومی جدید تحت عنوان مالیات الکترونیک را در بستری عمومی به نام دولت الکترونیک، پدید آورده است. اهمیت این مفهوم نوین تاحدی است که درجه تحقق آن یکی از شاخص‌های نشانگر سطح کیفی نظام اقتصادی کشورها ارزیابی شده (مظلوم و اجاری ۱۳۸۷) و حتی گفته می‌شود اقتصادهای پیشرفته جهان امروز بر نظام مالیات الکترونیک استوارند (تراب احمدی ۱۳۸۹).

در پی موج جهانی الکترونیکی شدن نظام مالیات، پیگیری تحقق چنین هدفی برای مسؤولان نظام اقتصادی و اداری کشور ما نیز دارای اهمیت تلقی شده و به سرعت، دنبال می‌شود (لطفی ۱۳۸۷) بطوریکه طرح نظام جامع مالیاتی کشور با گستره‌ای فرابخشی و ملی، در دست تنظیم قرار گرفته (مظلوم و اجاری ۱۳۸۷) و می‌کوشد تا با استقرار سامانه‌ای مبتنی بر شبکه، در راستای مدرن سازی نظام مالیاتی با اتخاذ رویه‌های فناوری محور، قدم بردارد (امیری ۱۳۸۴).

۱-۱. روش شناسی تحقیق

بدیهی است که پیگیری و استقرار نظام مالیات الکترونیک در هر جامعه نیازمند برخورداری از زمینه‌ها و پیش نیازهای متعدد و مستلزم رعایت ملاحظات پیچیده‌ای است که مجموعه آنها را باید در قالب مدل جامع و بومی مالیات الکترونیک، طراحی و پیاده سازی نمود. تحقیق حاضر در راستای پیگیری چنین آرمانی می‌کوشد تا تجربه عملی نظام اداری و مالیاتی استان یزد را به نحوی تحلیل و ارائه نماید که بتوان شاکله کلی مدل بومی نظام مالیات الکترونیک ایران را در این قالب، تصویرسازی نمود. بدین منظور، روش تحقیق کتابخانه‌ای بدلیل تناسب بیشتر با اهداف تحقیق، مورد پذیرش واقع شده و بر این اساس، کلیه اسناد و مدارک مرتبط از جمله منابع علمی و نیز آمارنامه‌ها، اسناد و برنامه‌های توسعه استان و همچنین پایگاه‌ها و منابع اطلاعاتی موجود، مورد بررسی و استخراج داده‌ها قرار گرفته و با تحلیل جامع و جمعبندی مجموعه این اطلاعات، مدل پیشنهادی جهت استقرار

نظام مالیات الکترونیک در جامعه ایرانی، طراحی و ارائه شده است.

۲. اهمیت نظام مالیاتی و مالیات الکترونیک

روشن است که در ساختار نظام اقتصادی جوامع، خرده نظام مالیات، دارای جایگاهی حساس و منحصر بفرد، محسوب می‌شود چراکه از این طریق، اهداف ارزشمندی همچون تثبیت نوسانات اقتصادی، تخصیص بهینه منابع بین بخشهای مختلف و کمک به تسریع فرآیند توسعه بخشی یا منطقه‌ای پیگیری می‌گردد (تراب احمدی ۱۳۸۹). در حقیقت، نظام مالیاتی را باید یکی از مهمترین پایه‌های قوام و پیشرفت نظام اقتصادی کشورها دانست (روزنامه کیهان ۱۳۸۸) بطوریکه مهمترین دلیل موفقیت اقتصادی دولت‌های توسعه یافته، شرایط نظام مالیاتی و اتکاء اقتصاد آنها به درآمد مالیاتی، معرفی شده است (حسینی نواز ۱۳۸۹). لازم به یادآوری است که هرچند منظور عمده از وصول مالیات، تامین بخشی از درآمدهای دولت، توزیع مجدد ثروت و درآمد، کاهش فاصله طبقاتی و در نهایت ایجاد عدالت اقتصادی در جامعه دانسته شده (جلالی ۱۳۸۹) اما این نظام، دارای کارکردهای موثر در عرصه نظام‌های اجتماعی و سیاسی جامعه نیز می‌باشد (تراب احمدی ۱۳۸۹) و حتی از منظر پذیرش و مقبولیت فردی، جایگاه منحصر به فردی دارد (ثاقب فرد ۱۳۸۶).

از سوی دیگر چنین به نظر می‌رسد که دستیابی به نظام مالیاتی مطلوب، یعنی نظامی منعطف و هوشمند (حسینی ۱۳۸۸) از طریق بکارگیری فناوری اطلاعات و استقرار سامانه مالیات الکترونیک تسریع و تسهیل خواهد شد (جلالی ۱۳۸۹). حتی کارکردهای غیراقتصادی این نظام، همچون عدالت اجتماعی نیز تا حدود زیادی در گرو استقرار صحیح نظام جامع اطلاعات مالیاتی است (مظلوم و اجاری ۱۳۸۷). بعنوان شاهد می‌توان بسیاری از کشورهای توسعه یافته مانند کانادا، انگلیس و حتی کشوری مثل تایوان را بررسی کرد که توانسته اند با استفاده از فناوری اطلاعات، بسیاری از ناهماهنگی‌های نظام مالیاتی خود را برطرف کنند (لطفی ۱۳۸۷). شاید بتوان گفت اکثریت کشورهای پیشرفته و در حال توسعه دنیا با درک این مهم، نسبت به استقرار نظام جامع مالیات الکترونیک اقدام نموده اند (مظلوم و اجاری ۱۳۸۷). نمونه موفق از این تجربه جدید را می‌توان در استرالیا مشاهده

کرد که از سال ۱۹۹۷ طرح سیستم مالیات الکترونیکی خود را راه اندازی کرده و از این طریق، طول زمانی فرآیند اخذ مالیات را در مقایسه با سیستم سنتی از ۸ هفته به ۲ هفته کاهش داده، ضمن آنکه کاهش بیست درصدی هزینه‌های این فرآیند را نیز حاصل نموده است (لطفی ۱۳۸۷).

۳. مزایای مالیات الکترونیکی

پذیرش این مهم که حرکت به سمت الکترونیکی شدن نظام مالیات، بعنوان راهبردی کلان در نظام اقتصادی کشور، رویکردی غیرقابل انکار در روند توسعه همه جانبه جامعه قلمداد می‌شود، کمتر محل اختلاف در بین صاحب نظران علمی و مسئولان اجرایی نظام مالیاتی کشورمان بوده است (جهانگرد ۱۳۸۵) بطوریکه حتی مدیران ارشد نظام اقتصادی جامعه معتقدند دستیابی به اهداف پیش بینی شده مبنی بر وصول سهم پیش بینی شده مالیات از کل تولید ناخالص داخلی، تنها در سایه توسعه نظام مالیات الکترونیک میسر خواهد بود (حسینی ۱۳۸۸) و با ایجاد این تحول عظیم در حوزه مالیاتی می‌توان موفقیت‌های بسیار بزرگی را در حوزه اقتصاد، تجربه کرد (روزنامه کیهان ۱۳۸۸) چرا که با برقراری نظام مالیات الکترونیک، مودیان مالیاتی اعم از حقیقی و حقوقی در منابع مختلف کاملاً شناسایی شده و ضمن دسترسی به اطلاعات درآمدی مودیان به صورت متمرکز در سطح واحدهای مالیاتی، از فرار مالیاتی، جلوگیری خواهد شد (جلالی ۱۳۸۹). ضمن آنکه از نظرگاه بین المللی نیز اجرای نظام مالیات الکترونیک، بعنوان یکی از مظاهر توسعه یافتگی نظام اقتصادی ما محسوب می‌شود (تراب احمدی ۱۳۸۹). در مجموع و مطابق با آموزه‌های موجود و نیز تجربیات کشورهای پیش‌تاز در این حوزه، می‌توان گفت استقرار نظام مالیات الکترونیک از مزایایی به شرح زیر برخوردار است:

۳-۱. مزایای مربوط به شهروندان

- ارتقای سرعت و دقت در ارائه خدمات به مودیان مالیاتی (مجرد ۱۳۸۸)
- افزایش رضایت، اعتماد و تکریم مودیان (امیری ۱۳۸۴)

- ایجاد سهولت در تبادل اسناد و مدارک بین مؤدی و کادر مالیاتی (واحدی ۱۳۸۸)
- تسهیل روند پیگیری پرونده‌های مالیاتی (واحدی ۱۳۸۸)
- تسهیل فرایند تکمیل و ارسال اظهارنامه (واحدی ۱۳۸۸ و خبرگزاری اقتصادی ایران ۱۳۸۹)
- توسعه عدالت مالیاتی و اقتصادی (حسینی ۱۳۸۸ و تراب احمدی ۱۳۸۹)
- راحتی بیشتر در انجام پرداخت‌ها (واحدی ۱۳۸۸)
- ساده سازی فرآیند پرداخت مالیات و حذف موانع بوروکراتیک سنتی (تراب احمدی ۱۳۸۹)
- سرعت بخشیدن به پاسخگویی درخواست‌های مؤدیان (خبرگزاری اقتصادی ایران ۱۳۸۹)
- کاهش رفت و آمدهای مؤدیان مالیاتی (خبرگزاری اقتصادی ایران ۱۳۸۹)

۲-۳. مزایای مربوط به دولت

- ارتقای سطح شفافیت مالیاتی (حسینی ۱۳۸۸)
- افزایش درآمدهای مالیاتی (امیری ۱۳۸۴)
- افزایش دقت و صحت اطلاعات اظهارنامه‌های مالیاتی (خبرگزاری اقتصادی ایران ۱۳۸۹)
- افزایش ظرفیت و منابع مالیاتی (جلالی ۱۳۸۹)
- بسترسازی برای مدیریت منابع مالی و مدیریت کادر مالیاتی (واحدی ۱۳۸۸)
- بهبود کیفیت و کارآیی فرایند اخذ مالیات (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹)
- تامین سهم بیشتری از منابع درآمدی دولت در چرخه اقتصادی کشور (جلالی ۱۳۸۹)
- تبیین جایگاه نظام اقتصادی کشور در سطح اقتصاد جهان (تراب احمدی ۱۳۸۹)
- حذف اقتصاد زیرزمینی و کاهش فرار مالیاتی (تراب احمدی ۱۳۸۹ و جلالی ۱۳۸۹)
- زمینه سازی برای تحقق کامل مفهوم دولت الکترونیک (حسینی ۱۳۸۸)
- شناسایی قانون گریزان از طریق شفاف سازی اطلاعات فعالان اقتصادی (تراب

احمدی (۱۳۸۹)

- کاهش احتمال بروز مصادیق فساد اداری مانند اختلاس، ارتشاء و... (حسینی نواز
۱۳۸۹)

- کاهش هزینه‌های اجرایی دوایر مالیاتی (امیری ۱۳۸۴)

- یکپارچه سازی کل نظام اطلاعات مالیاتی کشور (امیری ۱۳۸۴)

۴. الزامات و بایسته ها

بدیهی است که دستیابی به مزایا و قابلیت‌های نظام مالیات الکترونیک، در صورتی میسر خواهد بود که زیرساخت‌های ضروری و بسترهای لازم برای استقرار این نظام، در ابعاد و سطوح مختلف، تامین شده باشد. در واقع باید پذیرفت که در نبود یا ضعف توجه به این الزامات و بایسته‌ها امیدواری چندانی به پیاده سازی نظام مالیات الکترونیک نخواهد بود و حتی اگر چنین سیستمی هم در حالتی ناقص و غیرجامع، مستقر گردد، هرگز نخواهد توانست تمامی انتظارات و خواسته‌های ذینفعان مختلف نظام مالیاتی را محقق گرداند. بنابراین ضروری است پیش از آغاز فعالیتهای عملیاتی برای حرکت به سمت نظام مالیات الکترونیک، این بایسته‌ها به خوبی شناسایی شده و برنامه ریزی دقیقی برای تامین آنها صورت پذیرد. بر مبنای آنچه از تجربیات کشورهای پیش‌تاز در این حوزه بر می‌آید و همچنین بر اساس آموزه‌های حاصل از مدل‌های جامع دولت الکترونیک، می‌توان الزامات استقرار نظام مالیات الکترونیک را در سه سطح اصلی شامل الزامات سازمانی (در چهار بعد سخت افزاری / نرم افزاری / فردافزاری / روح افزاری)، زیرساخت‌های محیطی (شامل الزامات فنی / حقوقی / اقتصادی / اداری) و شرایط مودیان مالیاتی (در سه حوزه دانش / نگرش / رفتار) طبقه بندی نمود. در حقیقت این گروه بندی الزامات بر اساس گروه‌های سه گانه ذینفعان کلیدی نظام مالیاتی، طراحی شده که شامل سازمان امور مالیاتی (بعنوان مجری نظام)، دولت و حاکمیت (بعنوان طراح و بهره بردار نظام) و همچنین شهروندان و مودیان مالیاتی (بعنوان جامعه هدف نظام مالیاتی) خواهد بود. در این مجال کوشش می‌شود تا شرح مختصری از این الزامات و بایسته ها، بیان گردد.

۴-۱. الزامات مربوط به سازمان امور مالیاتی

حرکت به سمت نظام مالیات الکترونیک، مستلزم برخورداری از سازمانی اجرایی توانمند و بهره مند از برخی شرایط سازمانی ویژه است. چنین به نظر می‌رسد که در ابعاد مختلف سازمان امور مالیاتی بعنوان مجری اصلی نظام مالیاتی کشور، قابلیت‌ها و شرایط خاصی باید پدیدار گردد که می‌توان آنها را در چهار حوزه سخت افزاری، نرم افزاری، فردافزاری و روح افزاری، طبقه بندی نمود که تشکیل دهنده مدل جامع ابعاد سازمان خواهد بود (کارگر شورکی ۱۳۸۲).

۴-۱-۱. بعد سخت افزاری

سازمان امور مالیاتی کشور باید در بعد سخت افزاری، ضمن تنظیم طرح جامع مالیاتی (جلالی ۱۳۸۹)، به اصلاح فرآیندها (تراب احمدی ۱۳۸۹) و ساده سازی روشهای انجام کار (ثاقب فرد ۱۳۸۶) پرداخته و با رویکرد مهندسی مجدد، پالایش وظایف و اصلاح نمودار سازمانی خود را در اولویت قرار دهد (ثاقب فرد ۱۳۸۶). سپس از طریق یکپارچه سازی سامانه‌های عملیاتی و تامین زیرساخت‌های سخت افزاری و ارتباطی لازم (تراب احمدی ۱۳۸۹)، حرکت به سوی الکترونیکی کردن نظام مالیاتی را آغاز نموده و در ادامه نیز با استقرار نظام نظارتی موثر و کارآمد (جهانگرد ۱۳۸۳) اثربخشی این سیستم را مورد پایش و بازخوردگیری مستمر قرار دهد.

۴-۱-۲. بعد نرم افزاری

همچنین ضروری است در بعد نرم افزاری، پس از ایجاد پورتال سازمانی هوشمند (لطفی ۱۳۸۷) و مکانیزاسیون سیستم‌های عمومی همانند دبیرخانه، مکاتبات اداری، تشکیلات و... (پایگاه اطلاع رسانی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران ۱۳۸۶)، نسبت به خودکارسازی سامانه‌های اختصاصی همچون پایگاه اطلاعات پایه و عملیات مالی مودیان (تراب احمدی ۱۳۸۹)، شناسایی مودیان و دریافت اظهارنامه (عسکری ۱۳۸۹)، تجمیع عوارض، وصول و اجرا، هیئت‌های حل اختلاف و... (پایگاه اطلاع رسانی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران ۱۳۸۶) اقدام نماید. همچنین انتخاب و سفارشی سازی نرم افزارهای هوشمند مبتنی بر تکنولوژیهای روز دنیا که پس از فراهم شدن دیگر اطلاعات پایه با

استفاده از درختهای هوشمند تصمیم‌گیری محیطی امن، سهل و کابر پسند جهت رسیدن به "پنجره واحد" در طرح مادر یعنی مالیات الکترونیک را فراهم سازند نیز الزامی کلیدی در بعد نرم افزاری محسوب می‌شود.

۴-۱-۳. بعد فرد افزاری

در بعد سوم ضروری است تا منابع انسانی فعال در سازمان امور مالیاتی بعنوان مهمترین سرمایه‌های این سازمان بر لزوم تغییر نقش‌های سنتی خود و ضرورت تسلط بر فنون جدید، واقف شده (لطفی ۱۳۸۷) و آموزشهای شغلی مرتبط با شرایط جدید را فراگیرند (روزنامه کیهان ۱۳۸۸) و سازمان نیز با تامین نیازهای مادی و معنوی کارکنان خود آنها را در اجرای بهینه وظایف جدیدشان یاری رساند (ثاقب فرد ۱۳۸۶). بدین ترتیب، دستیابی به منابع انسانی توسعه یافته (تراب احمدی ۱۳۸۹) مهمترین الزام سازمان امور مالیاتی در بعد فردافزاری، محسوب می‌شود.

۴-۱-۴. بعد روح افزاری

آخرین بعد از الزامات سازمانی نظام مالیاتی برای تحقق نظام مالیات الکترونیک را می‌توان در عناصر فرابخشی و فراگیر سازمان همچون فرهنگ و جو سازمانی و همچنین رویکردها و راهبردهای دستگاه اجرایی مجری نظام مالیات، جستجو کرد. بدین ترتیب که ضروری است مفاهیمی از قبیل قانون‌مداری (جهانگرد ۱۳۸۳)، عدالت محوری (مجرد ۱۳۸۸) و عدم تبعیض در اجرای قوانین (ثاقب فرد ۱۳۸۶) در کنار رویکرد مودی‌مداری و تکریم ارباب رجوع (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹)، در عناصر فرهنگ سازمانی، تقویت شده و ضمن توجه به مسؤلیتهای اجتماعی سازمان (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹) با رویکردی مشارکتی از نظرات شهروندان و مودیان مالیاتی در تصمیم‌سازیها استفاده گردد (ثاقب فرد ۱۳۸۶). همچنین تمرکز بر اعتمادسازی متقابل (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹) و اهتمام برای اعمال ثبات سیاست‌های اجرایی (لطفی ۱۳۸۷) نیز در این حوزه، مورد تاکید می‌باشد.

۴-۲. زیرساخت‌های محیطی

علاوه بر الزامات لازم به انجام در ابعاد مختلف سازمان امور مالیاتی، ضروری است تا

محیط پیرامونی این سازمان نیز از جنبه‌های متنوع، آمادگی و شایستگی لازم را در خود ایجاد نماید. طبیعی است که مسئولیت چنین بسترسازی محیطی با دولت بعنوان بهره بردار اصلی نظام مالیاتی کشور، خواهد بود. برخی از این زیرساخت‌های محیطی موردنیاز را می‌توان در بخشهای زیر، تشریح نمود:

۴-۲-۱. الزامات فنی

در وهله نخست لازم است زیرساخت‌های محیط فنی، به گونه‌ای استاندارد، طراحی و تامین شوند. این الزامات فنی را می‌توان در دو بخش عمده خلاصه نمود:

○ توسعه زیرساخت‌های ارتباطی - مخابراتی - امنیتی: این دسته از زیرساخت‌ها جزء الزاماتی هستند که عدم توسعه آنها به عنوان یک بازدارنده جدی بر تمامی برنامه‌ها و خروجی‌های نهایی کار تاثیر می‌گذارد. برخی از مهمترین این زیرساخت‌ها عبارتند از:

▪ توسعه شبکه‌های ارتباطی (LAN) و (WAN) بین سازمان‌های مرتبط مالیاتی در سطح ملی و استانها

▪ افزایش پهنای باند اینترنت جهت ارتقاء کیفیت دسترسی کاربران به خدمات الکترونیک

▪ ایجاد مراکز داده در کشور که سرویس دهی مطمئن و باصرفه‌ای را برای سرویس دهندگان فراهم خواهند ساخت.

▪ افزایش ضریب نفوذ اینترنت که موجب دسترسی گسترده بیشتری از جامعه هدف خدمت گیرندگان به مهمترین کانال ارتباطی دریافت خدمت یعنی اینترنت خواهد شد.

▪ توسعه شاخص‌های مخابراتی نظیر ضریب نفوذ تلفن همراه، کیلومتر فیبر نوری، تعداد شعب بانکی متصل به شبکه بانکداری الکترونیک، تعداد دفاتر پیشخوان خدمت شهری و روستایی، تعداد سایت دیتا و ...

▪ اجرای سامانه مدیریت امنیت اطلاعات (ISMS) در بخشها و واحدهای کلیدی مرتبط

○ توسعه زیرساخت‌های محتوایی - کاربردی: برخی از مهمترین زیرساخت‌های

محتوایی ضروری که عدم تحقق آنها دیگر زیرساخت‌ها را در ارائه خدمت نهایی ناتوان خواهد ساخت بدین شرح می‌باشند:

- شناسایی و ایجاد بانک اطلاعات اشخاص حقیقی و حقوقی
- یکپارچه سازی نرم افزارها و بانکهای اطلاعاتی
- مهندسی مجدد فرایندهای استاندارد شده مالیاتی که امکان مکانیزه نمودن فرایندها را موجب گردد.
- ایجاد سیستم‌های حسابرسی مدون و استاندارد در حوزه‌های مختلف مالیاتی
- مدیریت و کنترل الکترونیک پرونده‌های مالیاتی که موجب حفظ سابقه و بهره گیری بهینه از پرونده‌ها در روند آینده پروژه‌ها خواهد شد.

۴-۲-۲. بستر حقوقی

در این عرصه تلاش برای تدوین قوانین مناسب (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹) ضمن بازنگری در مقررات مالیاتی موجود (تراب احمدی ۱۳۸۹) و بهنگام کردن قوانین مرتبط (ثاقب فرد ۱۳۸۶)، به شدت مورد نیاز می‌باشد. ضمن آنکه تعیین متولی مشخص در خصوص تدوین و ارایه قوانین و مقررات و تنظیم و ابلاغ آیین نامه‌های مربوط به خدمات الکترونیک و همچنین معرفی نهاد نظارتی مرجع در این حوزه نیز توصیه شده است (سازمان بازرسی کل کشور ۱۳۸۹).

۴-۲-۳. خرده نظام اقتصادی

همراهی سایر اجزای نظام اقتصادی جامعه با نهضت الکترونیکی کردن نظام مالیاتی هم شرطی حیاتی برای موفقیت پروژه استقرار نظام مالیات الکترونیک، محسوب می‌شود که در قالب مواردی همچون اجرای کامل و همه جانبه طرح تحول اقتصادی (دهقان خاوری ۱۳۸۸)، توسعه کاربرد پول الکترونیکی (جهانگرد ۱۳۸۳)، گسترش ارتباط با اقتصاد جهانی (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹)، تقویت بخش خصوصی توانمند (تراب احمدی ۱۳۸۹) و تلاش برای کاهش سهم درآمدهای نفتی در بودجه (ثاقب فرد ۱۳۸۶)، قابل پیگیری به نظر می‌رسد.

۴-۲-۴. سیستم اداری

از سوی دیگر لازم است ساختار اداری جامعه نیز شرایط و قابلیت‌هایی را در خود ایجاد

کند تا بستر اجرایی و مدیریتی لازم برای استقرار نظام مالیات الکترونیک را فراهم آورد. برخی از مهمترین این شرایط عبارتند از: آمادگی ارائه خدمات الکترونیکی (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹)، نفوذ فاوا در تمامی مناسبات اداری (تراب احمدی ۱۳۸۹)، امکان برقراری ارتباطات مجازی دولت با شهروندان و بین سازمان‌های دولتی (لطفی ۱۳۸۷)، وجود متولی فرابخشی مشخص و توانمند برای فناوری اطلاعات (سازمان بازرسی کل کشور ۱۳۸۹) و...

۳-۴. ویژگی‌های مودیان مالیاتی

یکی دیگر از ذینفعان اصلی نظام مالیاتی را شهروندان و مودیان تشکیل می‌دهند که لازم است برای حرکت به سمت الکترونیکی کردن نظام مالیاتی، تغییرات متنوعی در ابعاد مختلف این موجودیت تاثیرگذار، ایجاد شود. الزامات مربوط به مودیان مالیاتی را می‌توان حداقل در سه بخش زیر، مورد شناسایی و برنامه ریزی قرار داد:

۳-۴-۱. دانش

با نزدیک شدن به الگوهای الکترونیکی و مجازی مالیاتی، لازم است توانمندی دانشی مودیان مالیاتی از طریق دریافت آموزشهای عمومی و تخصصی و همچنین توسعه سواد دیجیتالی و آمادگی الکترونیکی در آنان (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹)، ارتقاء یابد.

۳-۴-۲. نگرش

همچنین شایسته است از طریق برنامه‌های توجیهی و فرهنگ سازی (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹) و بویژه ضمن بهره گیری از آموزه‌ها و تعالیم دینی (ثاقب فرد ۱۳۸۶)، سطح بینش و نگرش مودیان مالیاتی به مفاهیم مرتبط با نظام مالیات، تکامل یابد.

۳-۴-۳. رفتار فردی و گروهی

در آخرین مرحله نیز ضروری است تا با استفاده از ابزارهایی همچون رشد مشارکت‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مردم (ثاقب فرد ۱۳۸۶) نسبت به ظهور رفتارهای فردی موردانتظار در چارچوب نظام مالیات الکترونیک، اقدام شده و در ادامه، رفتارهای گروهی شهروندان از طریق سازوکارهایی چون گسترش سازمان‌های مردم نهاد (ثاقب فرد ۱۳۸۶) در جهت حرکت به سمت مالیات الکترونیک، هدایت و جهت دهی

شوند.

۵. سابقه مالیات الکترونیک در ایران

هرچند مفهوم اقتصاد دیجیتال، تحت تاثیر زیرساخت‌های ارتباطی و تا حدودی شرایط اقتصادی کشورمان با کمی تاخیر وارد ایران شده (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹) اما طی سال‌های اخیر بر گسترش دسترسی مردم به اینترنت، تحقق دولت الکترونیک و عرضه خدمات الکترونیک به صورت گسترده تمرکز فراوان شده است (لطفی ۱۳۸۷). به همین ترتیب، همراستا با جریان جهانی الکترونیکی کردن نظام‌های مالیاتی، در کشور ما نیز اندیشه حرکت به سمت نظام مالیات الکترونیک از سال ۱۳۶۸ از طریق تنظیم طرح جامع مالیاتی کشور با اهدافی چون رشد اقتصادی، توسعه متوازن، تامین بودجه هزینه‌های اجتماعی و عمومی و تحقق عدالت اجتماعی آغاز شد (لطفی ۱۳۸۷). در تدوین این نظام جامع از مطالعات تطبیقی بویژه تجارب کشورهایمانند ایرلند، آلمان و فرانسه استفاده شده (واحدی ۱۳۸۸) و اجرای بخش نرم افزاری آن نیز به یک شرکت فرانسوی واگذار شده است (عسکری ۱۳۸۹). این طرح جامع شامل ۱۵ زیرسیستم مرتبط برای تحقق نظام مالیات الکترونیکی است که در نهایت، سیستم یکپارچه مالیاتی (ITS) را مستقر خواهد نمود (پایگاه اطلاع رسانی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران ۱۳۸۶).

بررسی مفاهیم مرتبط با نظام مالیات الکترونیک در نظام حقوقی حاکم بر فضای کشور نشان می‌دهد که هرچند در قانون مالیات‌های مستقیم ایران فصلی با این عنوان، وجود ندارد، اما چنین به نظر می‌رسد که این قانون در عناوین کلی خود، مفاهیم مورد بحث را در بر می‌گیرد، و واژه‌های روشنی نیز در همین رابطه عنوان کرده است. البته تمام اینها بدین معنی نیست که این قانون، جای خالی و کمبودی در این رابطه ندارد (واحدی ۱۳۸۸). در همین راستا برخی مصوبات هیات دولت از جمله تصویب مقررات مربوط به توسعه بانکداری الکترونیکی و پول الکترونیکی، در کنار برخی دستورالعمل‌های داخلی سازمان امور مالیاتی کشور مانند تشویق و حمایت از تسلیم اظهارنامه‌های مالیاتی بصورت الکترونیکی، فضای حقوقی جاری را تا حدی با جریان استقرار نظام مالیات الکترونیک،

هماهنگ ساخته است (سازمان امور مالیاتی کشور ۱۳۸۹). در طرح عظیم تحول اقتصادی که به همت دولت نهم تنظیم شده نیز بر موضوع اصلاح نظام مالیاتی بعنوان یکی از هفت محور اصلی این طرح، تاکید ویژه‌ای صورت گرفته و برنامه ریزی برای نزدیک شدن به نظام مالیات الکترونیک از طریق توسعه زیرساخت‌های سخت افزاری و ارتباطی، ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و اصلاح سامانه‌های عملیاتی، پیش بینی شده است (دهقان خاوری ۱۳۸۸).

در همین راستا اقدامات موثری نیز در زمینه الکترونیکی کردن فرایندهای کار در بخش مالیات بر درآمد و مالیات بر مشاغل صورت گرفته است (روزنامه کیهان ۱۳۸۸) بطوریکه در شرایط کنونی مؤدیان می‌توانند بدون مراجعه به واحدهای مالیاتی، برنامه اظهارنامه مالیاتی را از پایگاه اینترنتی سازمان امور مالیاتی کشور دریافت نمایند. برنامه مذکور، نرم‌افزاری هوشمند بوده و ضمن انتقال خودکار اطلاعات بین جداول اظهار نامه و ترازنامه و سود و زیان، در هنگام تکمیل از بروز خطاهای محاسباتی و نوشتاری جلوگیری می‌نماید (خبرگزاری اقتصادی ایران ۱۳۸۹). تجربه موفق از این طرح در اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده حاصل شده که طی آن ۹۰ درصد اظهارنامه‌های مالیاتی به صورت الکترونیکی دریافت می‌شود (حسینی ۱۳۸۸ و روزنامه کیهان ۱۳۸۸). بدین ترتیب و با توجه به آنکه مردم ایران از لحاظ سواد دیجیتالی و آمادگی الکترونیکی در وضعیت خوبی قرار دارند (دنیای اقتصاد ۱۳۸۹) و همچنین استقبال مناسبی که از سوی مؤدیان مالیاتی برای بهره برداری از این سیستم، به عمل آمده است (تراب احمدی ۱۳۸۹) می‌توان امیدوار بود که این گامهای اساسی در تحقق اجرایی شدن نظام مالیات الکترونیک، زمینه تسریع و تسهیل در فرآیند اخذ مالیات را مهیا سازد (جلالی ۱۳۸۹).

۶. مزیتها و قابلیت‌های استان یزد

استان دارالعباده و دارالعلم یزد، همواره به دلیل بهره مندی از سرمایه انسانی سختکوش، هوشمند و متعهد، علی‌رغم شرایط جوی و طبیعی نامناسب، در عرصه‌های مختلف اقتصاد، صنعت، دانش، هنر، مذهب و... سوابقی ارزنده و قابل افتخار، آفریده و در

بسیاری از ارزیابی‌ها و مقایسه‌های ملی، بعنوان استان پیشگام و الگو مطرح بوده است. در این میان، پیشتازی استان یزد در دو حوزه دولت الکترونیک و تحول اداری سبب شده زمینه‌های بسیار مساعدی جهت استقرار کامل نظام مالیات الکترونیک در این منطقه، فراهم گردد. نشانه این پیشتازی را نیز می‌توان در تصویب نخستین سند جامع استان الکترونیک و همچنین تدوین اولین سند توسعه تحول اداری استانی (سند غایت)، در سطح کل کشور، مشاهده کرد. در این مجال، به شرح مختصری در مورد توانمندیها و مزیت‌های نسبی استان یزد در زمینه فراهم آوردن الزامات و زیرساخت‌های مورد نیاز برای تحقق پروژه مالیات الکترونیک، پرداخته خواهد شد که منطبق با الگوی تقسیم بندی این الزامات در بخش پیشین مقاله، تنظیم شده است:

۶-۱. الزامات مربوط به سازمان امور مالیاتی

سند جامع توسعه تحول اداری استان یزد (سند غایت) برای تحقق چشم انداز تصویرسازی شده در افق ۱۴۰۴ استان، مجموعه‌ای از پروژه‌ها و برنامه‌های عملیاتی را در سطح دستگاه‌های اجرایی استان (از جمله اداره کل امور مالیاتی استان)، به شرح جدول شماره (۱) پیش بینی کرده که به نظر می‌رسد می‌تواند الزامات سازمانی مورد تاکید در بخش قبلی را در هر چهار بعد سخت افزاری، نرم افزاری، فردافزاری و روح افزاری اداره کل امور مالیاتی استان یزد، برآورده سازد:

۶-۱-۱. بعد سخت افزاری

در محور دوم از محورهای چهارگانه این سند که بر ارتقای متغیرهای سخت افزاری نظام اداری استان، تمرکز یافته پیش بینی شده که اداره کل امور مالیاتی استان بعنوان یکی از واحدهای استانی جامعه هدف سند، با رویکرد مهندسی مجدد به اصلاح روشهای کاری و فرایندهای سازمانی خود پرداخته و ضمن تلاش برای چابک سازی و انعطاف پذیری در ساختارها و وظایف خود، بصورت مستمر بر کارایی و اثربخشی ساختارها و فرایندهای کاری در این مجموعه، بیافزاید.

۶-۱-۲. بعد نرم افزاری

در سومین حوزه تعریف شده برای سند غایت، مفاهیم نرم افزاری سازمان‌های دولتی از جمله اداره کل امور مالیاتی، مورد تاکید قرار گرفته اند بطوریکه با اجرای این سند می‌توان امیدوار بود که نظام‌های اطلاعاتی و ارتباطی موجود در ساختار این اداره کل، یکپارچه سازی شده و از طریق پیاده سازی ابزارهای دولت الکترونیک و پیگیری زمینه‌های مربوط به خودکارسازی فعالیتهای سازمانی و همچنین توسعه ارائه خدمات الکترونیک، شایستگی نرم افزاری لازم برای ورود به عرصه مالیات الکترونیک، در این اداره کل ایجاد شود.

۶-۱-۳. بعد فرد افزاری

در نخستین محور از محورهای چهارگانه سند غایت استان یزد، اداره کل امور مالیاتی بعنوان یک واحد استانی مشمول این برنامه جامع، تلاش خواهد کرد تا توسعه یافتگی سرمایه انسانی را از طریق راهبردهایی چون دانش گرایی، شایسته سالاری، عدالت محوری، رشد معنوی و همچنین اصلاح نظام‌های گزینش، استخدام، ارزشیابی و... بصورتی همه جانبه و کامل، محقق نماید.

۶-۱-۴. بعد روح افزاری

آخرین محور راهبردی در سند غایت استان یزد، مفاهیم روح افزاری سازمان‌های دولتی استان از جمله اداره کل امور مالیاتی را مورد برنامه ریزی قرار می‌دهد بطوریکه انتظار می‌رود با اجرای پروژه‌های پیش بینی شده در این سند استانی، فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزشهای اسلامی و کرامت انسانی در سطح این اداره کل نهادینه شده و مفاهیمی چون قانونگرایی، مسئولیت پذیری، مشارکت جویی و پاسخگویی در عناصر مختلف سازمانی، متجلی گردد و مجموعه سازمان ضمن توجه به مسئولیتهای اجتماعی خود، تکریم مراجعان را در صدر اولویتهای راهبردی خویش قرار دهد.

جدول ۱: راهبردها و برنامه‌های عملیاتی سند تحول اداری استان یزد

عنوان سطح	عنوان راهبرد	عنوان برنامه‌های عملیاتی
سخت افزاری	چابک سازی/ انعطاف پذیری و عدم تمرکز اداری/ اثربخشی و کارآیی	اصلاحات تشکیلاتی/ انتقال وظایف و تفویض اختیارات/ بهبود سازمانی/ توسعه فرایند مدیریت/ کاهش تصدی گری
نرم افزاری	توسعه نظام اداری الکترونیک/ شفاف سازی/ یکپارچه سازی نظام اطلاعات و ارتباطات	توسعه خدمات الکترونیک/ خودکار سازی فعالیت‌های سازمانی/ ایجاد پایگاه آمار و اطلاعات نظام اداری
فردافزاری	عدالت محوری/ دانش گرایی / شایسته سالاری/ تعادل بین کار و زندگی/ حفظ کرامت/ جذب متخصصان/ رشد معنوی	اجرای نظام ارزشیابی کارکنان/ رعایت ضوابط انتصاب و تغییر مدیران و سرپرستان/ سنجش مهارت‌های فنی متقاضیان استخدام/ طرح بصیرت/ هدفمند کردن کمک‌های رفاهی
روح افزاری	فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و کرامت انسانی/ استفاده از ظرفیت‌های مردمی/ قانونگرایی/ امنیت/ سلامت نظام اداری	نهادینه سازی نظام اداری اسلامی/ نظام پیشنهادهای مردمی/ طرح ناظرین مردمی/ طرح مسئولیت اجتماعی/ نظام مدیریت پاسخگویی/ بیمه مسئولیت

۲-۶. شرایط مربوط به زیرساخت‌های محیطی

بخش اعظمی از الزامات مورد تاکید در بخش زیرساخت‌های محیطی نظام مالیات الکترونیک، در قالب متغیرها و مفاهیم فنی، قابل مطالعه هستند که به استناد سند جامع استان الکترونیک یزد، می‌توان از تامین آنها اطمینان حاصل کرد چراکه این سند استانی، در یکی از حوزه‌های شش گانه خود به قلمرو کسب و کار الکترونیک پرداخته و بسیاری از مفاهیم مرتبط با مالیات الکترونیک را در این بخش، پوشش داده است. مجموعه راهبردها و راهکارهای پیش بینی شده در این بخش سند استان الکترونیک یزد در قالب جدول شماره

(۲) قابل نمایش است. به گونه‌ای مختصر می‌توان برخی از مزیت‌های نسبی استان دارالعلم یزد در تامین زیرساخت‌های محیطی موردنیاز نظام مالیات الکترونیک را بدین شرح، برشمرد:

- جایگاه برتر استان در توسعه شاخص‌های ارتباطی-مخابراتی (به شرح جدول شماره ۳) مانند برخورداری از بالاترین شاخص‌های کشوری ضریب نفوذ اینترنت و تلفن همراه

- تجربه موفق استان در ارائه خدمات الکترونیک از طریق پورتال استان با برخورداری از ۷۱۰ عنوان خدمت الکترونیک استانی و ملی و ۵۲۰ عنوان خدمت شناسنامه دار شده و بیش از ۱۰۰۰ صفحه محتوی ثابت مرتبط با استان در دسته بندی‌های ویژه شهروندان، کارمندان، گردشگران و بازرگانان (فداکار و کارگرسورکی ۱۳۸۶)

- ایجاد فضای ارتباط مجازی دولت با شهروندان و همچنین اجزای مختلف دولت با یکدیگر در قالب پروژه‌هایی چون پورتال صفحات زرد (حاوی ۳۰۰۰۰ رکورد از اطلاعات واحدهای صنفی فعال در سطح استان)، پورتال خبری، توسعه شبکه دولت با اتصال بیش از ۱۴۰ دستگاه اجرایی، ایجاد سامانه‌های ویدئو کنفرانس، مونیتورینگ، مجازی سازی و VOIP در دستگاه‌های اجرایی و...

- تجارب موفق دیگر سازمان‌های دولتی استان در حوزه دولت الکترونیک که بدلیل ارتباطات ساختاری، زمینه پیشرفت پروژه مالیات الکترونیک را فراهم خواهند آورد مانند کسب رتبه شهرداری الکترونیک برتر کشور توسط شهرداری یزد، ایجاد شبکه یکپارچه کتابخانه‌های استان، اتوماسیون اداری مدارس (طرح پرنیان) و مدارس هوشمند، راه اندازی اولین پورتال شهری مجهز به سیستم پرداخت الکترونیکی، استقرار سیستم گردشگری مجازی (برای اولین بار در کشور)، سامانه اتوماسیون فرایندهای هواشناسی، بانک اطلاعات موقوفات استان، بانک اطلاعات جامع صنعت و معدن، اجرای طرح ملی آسیکودا در گمرک یزد به عنوان استان پیشتاز، تصویب اجرای نخستین بانک مجازی کشور در یزد و... (فداکار و کارگرسورکی ۱۳۸۶)

- طرحهای توسعه بلند مدت استان و مصوبات ارزشمند سفرهای استانی دولت،

شامل طرح ایجاد کریدور علم و فناوری یزد، ایجاد مراکز رشد علم و فناوری در شهرستانهای استان (که تنها نمونه کشوری است)، شبکه مترو اترنت (ایترانت) استان، طرح شهرک الکترونیک و فناوری اطلاعات در منطقه ویژه اقتصادی استان، مطالعه انتخاب استان یزد به عنوان پایلوت دولت الکترونیک و...

- وجود مرکز رشد ICT و شبکه واحدهای فناور در پارک علم و فناوری یزد با بیش از ۵۰ واحد مستقر در زمینه IT و ۸۳ موسسه فناور مستقر در پارک و همچنین راه اندازی اولین و تنها شبکه پژوهشی فناوری کشور در یزد (فداکار و کارگرشورکی ۱۳۸۶)

- همراهی فضای اقتصادی، تجاری و سرمایه گذاری استان با رویکرد توسعه فناوری‌های نوین از جمله دارا بودن بزرگترین و فعالترین واحدهای صنفی بخش خصوصی توزیع کننده خدمات تخصصی فناوری اطلاعات با گستره فعالیت در سطح کشور، ایجاد صندوق پژوهش و فناوری، موقعیت جغرافیایی مطلوب استان و قرار گرفتن در چهار راه مواصلاتی ارتباطی کشور، تهیه مدل اشتغال زایی در بخش فناوری اطلاعات و...

۳-۶. ویژگی‌های مودیان مالیاتی

از سوی دیگر چنین به نظر میرسد که شهروندان یزدی با برخورداری از پیشینه افتخارآمیز و سرشار از غرور خود، ضمن اتکاء بر داشته‌های ارزشمندشان چون اخلاق، قناعت، هوشمندی، پشتکار و اعتماد بنفس، از آمادگی بالایی جهت پذیرش و کاربست الگوهای مدرنی چون نظام مالیات الکترونیک در بستر اجتماعی زندگی خود، برخوردارند. شاهد معتبر این ادعا نیز رتبه‌های برتر استان یزد در شاخص‌هایی چون ضریب نفوذ اینترنت، ضریب نفوذ تلفن همراه، روستاهای دارای ارتباط مخابراتی، تعداد دفتر خدمات شهری و دفاتر ICT روستایی و... می‌باشد. وضعیت مطلوب متخصصین و تحصیلکردگان استان در مقایسه با میانگین کشوری را نیز باید به این واقعیتها افزود (فداکار و کارگرشورکی ۱۳۸۶). ضمن آنکه در جهت تقویت توانمندیهای دانشی شهروندان یزدی جهت همراهی با دولت الکترونیک، برگزاری کارگاههای آموزشی شهروند الکترونیک

بعنوان دومین شهر کشور در یزد آغاز شده است. همچنین در حوزه فرهنگ سازی و تغییر نگرش نیز تلاشهای موثری در سطح استان بویژه از طریق صداوسیما مرکز استان انجام شده که نمونه آن پخش ۲۱۰۰ برنامه تلویزیونی در این حوزه است.

از سوی دیگر سند توسعه تحول اداری استان (سند غایت) نیز بر مفهوم جلب مشارکت شهروندان در تصمیم گیریها و برنامه‌های اجتماعی و اقتصادی، تاکید ویژه‌ای مبذول داشته و از طریق پروژه‌هایی چون استقرار نظام پیشنهادهای مردمی و همچنین اعمال تاثیر رضایت مردم بر سرنوشت اداری کارکنان و مدیران دولتی، و بصورت خاص، توانمندسازی جامعه محلی، سعی در توسعه توانایی‌ها و ظرفیتهای بالقوه شهروندان یزدی جهت همراهی با جریان دولت الکترونیک و مالیات الکترونیک، داشته است.

جدول ۲: راهبردها و راهکارهای توسعه کسب و کار الکترونیک در سند استان الکترونیک یزد

حوزه	راهبردها و راهکارها
مختار و کاربرد	کسب و کار الکترونیک: راهبرد: کارآفرینی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و تامین محتوی کسب و کار الکترونیکی جهت اخذ سهم مناسب از بازارهای ملی و جهانی راهکار: ایجاد فرصتهای کار در خانه، بانک اطلاعات تجاری، صنایع تولیدی و محصولات کشاورزی.. و پورتالهای صنایع غذایی، نساجی، صنعتی، صفحات زرد، سیستم‌های یکپارچه مکانیزه مالیاتی و...
توسعه	کسب و کار الکترونیک: راهبرد: تامین و توسعه زیرساخت‌های فنی و ارتباطی در مراکز تجاری، صنعتی و توسعه شبکه‌های یکپارچه و پرسرعت جهت مبادلات الکترونیکی راهکار: شبکه بیسیم پرسرعت WIMAX، توسعه تجهیزات RFID، طرح هر شهروند یک عابربانک، توسعه سامانه‌های ATM، بانکداری مجازی، ایجاد بازارهای الکترونیکی و فروشگاههای مجازی...

حوزه	راهبردها و راهکارها
فرهنگ سازی و توانمند سازی	کسب و کار الکترونیک: راهبرد: توانمند سازی مدیران و کارکنان و فعالین حوزه صنعت و تجارت استان در بهره گیری از فرصت‌ها و ابزارهای فناوری اطلاعات راهکار: برپایی نمایشگاههای تجاری الکترونیک، سمینارهای تخصصی و آموزشهای همگانی و معرفی نمونه‌های موفق کارآفرینی و اختصاص تسهیلات تشویقی جهت کارآفرینان حوزه فناوری و ارائه اطلاعات مستمر از روندهای بازار و فناوری
سیاستها و قوانین	کسب و کار الکترونیک: راهبرد: شفاف سازی فرایندها و اعمال راهبردهای اعتماد آفرینی و ارتقاء اطمینان جامعه به کسب و کار الکترونیکی راهکار: تدوین ساز و کارهای جذب و هدایت سرمایه، گسترش معافیت‌های مالیاتی، استاندارد سازی قوانین مالیاتی، صدور گواهی و احراز هویت الکترونیکی، ایجاد نظام‌های بیمه‌ای تجارت الکترونیکی و.....

جدول ۳: شاخص‌های ارتباطی - مخابراتی استان یزد

ردیف	عنوان	واحد	مقدار/تعداد
۱	ضریب نفوذ اینترنت	درصد	۴۸
۲	تعداد کاربر اینترنت	نفر	۵۱۳۹۰۰
۳	ضریب نفوذ تلفن ثابت	درصد	۴۱٫۸۴
۴	ضریب نفوذ تلفن همراه	درصد	۶۳٫۱۵
۵	میزان جاده‌های تحت پوشش تلفن همراه (۷۷٪ کل راهها)	کیلومتر	۲۶۶۰
۶	روستاهای دارای ارتباط مخابراتی	تعداد	۱۳۵۴
۷	تعداد سایت دیتا	تعداد	۸۶
۸	پورت منصوبه دیتا (شرکت مخابرات)	تعداد	۹۰۷۶
۹	پورت مشغول بکار دیتا (شرکت مخابرات)	تعداد	۳۷۰۱
۱۰	پورت منصوبه دیتا (برای PAPها)	تعداد	۳۳۴۶۹

ردیف	عنوان	واحد	مقدار/تعداد
۱۱	پورت مشغول بکار دیتا (برای PAPها)	تعداد	۲۱۵۴۶
۱۲	تعداد دفتر خدمات شهری (تحت نظارت استانداری)	تعداد	۶۸
۱۳	تعداد دفتر ICT روستایی (تحت نظارت مخابرات و پست)	تعداد	۱۵۶
۱۴	تعداد شعبه بانکی متصل به شبکه بانکداری الکترونیکی	شعبه	۷۹۶
۱۵	اجرای فیبر نوری	کیلومتر	۴۵۵۲

۷. جمع بندی و طراحی مدل

در مجموع و بر اساس تجربه عملی استان یزد در حوزه استقرار نظام مالیات الکترونیک، می توان الگوی بومی این استان را به شرح زیر، جمع بندی و ارائه نمود ضمن آنکه شکل شماره (۱) پیوست مقاله نیز مشخصات عناصر اصلی این الگوی بومی را بهمراه نحوه ارتباط میان اجزای مختلف مدل، نشان می دهد:

- تدوین دو سند جامع در استان یزد در حوزه های دولت الکترونیک (سند استان الکترونیک یزد) و تحول اداری (سند غایت) که در راستای جهت گیریهای کلان استان در زمینه تدوین اسناد توسعه استانی، تنظیم شده است، در سه حوزه مختلف، زمینه های لازم برای استقرار نظام مالیات الکترونیک را فراهم آورده است:

○ اداره کل امور مالیاتی استان یزد بعنوان یکی از مهمترین دستگاه های اجرایی جامعه هدف اسناد فوق الذکر، نسبت به انجام تکالیف و پیاده سازی پروژه های عملیاتی مذکور در این اسناد در هر دو حوزه دولت الکترونیک و تحول اداری، اقدام نموده است که باعث شده در هر چهار بعد سخت افزاری، نرم افزاری، فردافزایی و روح افزایی این سازمان، ظرفیتهای و قابلیتهای ویژه ای ایجاد گردد.

○ فضای عمومی استان در حوزه های فنی، اداری، حقوقی و اقتصادی نیز تحت تاثیر راهبردها و سیاستهای کلان پیش بینی شده در این اسناد بلندمدت، با اعمال تعدیلات و متناسب سازی ساختاری و محتوایی، شرایط مطلوب برای پذیرش الگوی مالیات الکترونیک را حاصل نموده است.

○ بخشی از برنامه‌ها و راهبردهای طراحی شده در این اسناد توسعه‌ای، با تمرکز بر ویژگیها و قابلیت‌های شهروندان یزدی، تلاش منسجم و هدفمندی را در راستای توسعه ظرفیتها و توانمندسازی انسانی، به انجام رسانده که در نتیجه این برنامه ریزیها و اقدامات، مودیان مالیاتی در این استان از سه جنبه دانشی، بینشی و رفتاری، شرایط موردانتظار برای همراهی با نظام مالیات الکترونیک را تا حدود زیادی، به دست آورده‌اند.

- مجموعه این شرایط زمینه‌ای و مزیت‌های نسبی سبب شده تا برنامه ریزی همه جانبه برای استقرار نظام مالیات الکترونیک در سطح استان، با اطمینان و امیدواری هرچه بیشتر، دنبال شود و انتظار می‌رود با عملیاتی شدن این نظام، مجموعه نظام اجتماعی و اقتصادی استان از مزایا و برکات این سیستم از قبیل بسط عدالت اقتصادی و اجتماعی، توسعه اقتصادی و پیشرفت مادی و معنوی استان، ارتقای رضایت شهروندان، تقویت شاخص‌های نظام اقتصادی سالم و شفاف و... بهره مند گردند.

۸. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در مجموع چنین به نظر می‌رسد که الگوی پیشنهادی این مقاله می‌تواند ضمن ارائه مدلی جامع برای پیگیری استقرار نظام جامع مالیات الکترونیک، مزیتها و ظرفیت‌های ویژه استان یزد را در این زمینه، تبیین نماید. بر این اساس، مقاله حاضر ضمن بهره برداری از مبانی نظری موجود و تجارب ثبت شده قبلی، به این نتیجه‌گیری کلیدی ختم می‌شود که برای پیگیری استقرار نظام مالیات الکترونیک ضروری است تا شرایط مطلوب در سه حوزه سازمان امور مالیاتی (در چهار بعد سخت افزاری/ نرم افزاری/ فردافزاری/ روح افزاری)، مودیان مالیاتی (از سه جنبه دانش/ نگرش/ رفتار) و محیط پیرامونی این دو عنصر متعامل (شامل چهار محیط فنی/ حقوقی/ اقتصادی/ اداری) برقرار گردد و به استناد تجربه عملی استان یزد می‌توان به این نتیجه‌گیری دست یافت که چنانچه راهبردهای کلان دولت الکترونیک و تحول اداری، بصورتی موثر و جامع، دنبال شده باشند، اطمینان نسبی از آمادگی مطلوب در این عناصر سه گانه (سازمان/ مودیان/ محیط) حاصل خواهد آمد. در پایان و بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر برخی پیشنهاد‌های اجرایی با هدف تسهیل

جریان عملیاتی نمودن این مدل در سطح استان و کشور، بدین شرح، ارائه می‌شود:

- از آنجا که موفقیت در پیاده سازی نظام جامع مالیات الکترونیک در هر سطحی (ملی یا استانی) نیازمند عزم عمومی و مشارکت هم افزایانه اجزای مختلف نظام‌ها و خرده نظام‌های مرتبط با سامانه مالیاتی خواهد بود، در گام اول پیشنهاد میشود اطمینان از وجود چنین همگرایی پراهمیتی در قالب سند جامع مالیات الکترونیک، (در برش ملی و استانی) ایجاد گردد. در گام بعدی نیز این مفاهمه و همراهی را می‌توان از طریق تشکیل ستاد راهبردی پیاده سازی نظام مالیات الکترونیک، با حضور نمایندگان ذینفعان مختلف این سیستم، تقویت نمود.

- با توجه به تاثیرگذاری ارزشمند جریان تحول اداری و همچنین نهضت دولت الکترونیک در جهت بسترسازی استقرار نظام مالیات الکترونیک، پیشنهاد می‌شود در ستاد راهبردی پیاده سازی نظام مالیات الکترونیک، چه در برش استانی و چه در سطح ملی، نمایندگانی از این دو جریان، حضور فعال و موثر داشته باشند.

- چنین به نظر میرسد که در سطح استانی، پیگیری جهت استقرار کامل نظام مالیات الکترونیک، مستلزم برخورداری از اختیارات و ظرفیتهای ویژه‌ای است که پیشنهاد میشود از سوی مراجع ذیربط از جمله وزارتخانه‌ها و سازمان‌های اجرایی سطح ملی و همچنین دستگاههای نظارتی به ارکان متناظر در سطح استان (بویژه ستاد راهبردی مذکور در پیشنهاد نخست) تفویض گردد.

- همچنین با هدف کاهش هزینه‌های اجرایی و نیز شناسایی نقاط ضعف و کاستیهای احتمالی مدل پیشنهادی این پژوهش، توصیه می‌شود اجرای آزمایشی این الگو در سطح استان یزد، بعنوان یکی از مصوبات سفرهای استانی هیات دولت به تصویب رسیده و با همراهی کلیه مسئولان مرتبط در سطح ملی و استانی، عملیاتی گردد تا در صورت تایید نهایی، به دیگر استانها نیز تعمیم داده شود.

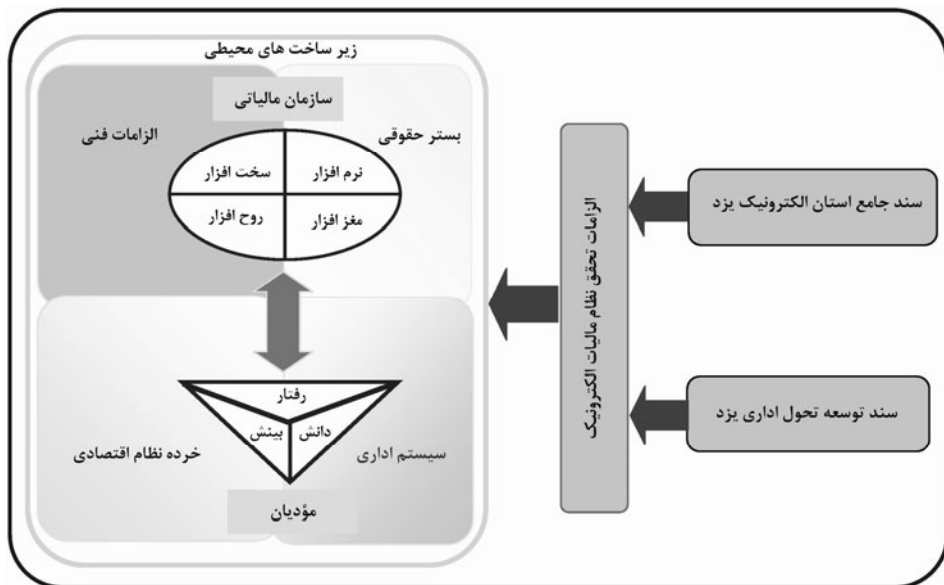
- بعنوان پیشنهاد پژوهشی این تحقیق نیز توصیه می‌شود، پژوهشگران استانهای مختلف، ضمن شناسایی مقتضیات محلی و ظرفیتهای بومی، الگوهای کاربردی مشابه جهت استقرار نظام مالیات الکترونیک در سطح استان خود را طراحی و تبیین نمایند.

سازمان ملی تحقیقات در زمینه‌های مالی و مالیاتی ایران

چهارمین همایش سیاست‌های مالی و مالیاتی ایران

شکل ۱: مدل جامع استقرار نظام مالیات الکترونیک در استان یزد

منابع

- پایگاه اطلاع رسانی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران (۱۳۸۶) طراحی ۱۵ سیستم برای استقرار یک سیستم. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی http://iranictnews.ir/T_60797 (تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)
- تراب احمدی علی اصغر (۱۳۸۹) مالیات الکترونیک. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی <http://www.intamedia.ir/ShowNews.aspxYsDyubmk=&id=332> (تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)
- جهانگرد اسفندیار (۱۳۸۵) اقتصاد فناوری اطلاعات و ارتباطات. شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
- جهانگرد نصرالله (۱۳۸۳) در مرز ایجاد نظام مالیات الکترونیکی هستیم. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی http://iranictnews.ir/T_11309 (آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)
- حسینی سیدشمس الدین (۱۳۸۸) زیرساخت‌های مالیات الکترونیکی محقق شد. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی http://iranictnews.ir/T_103580

(تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)

دنیای اقتصاد (۱۳۸۹) ایران؛ پیش به سوی اقتصاد دیجیتالی. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی http://iranictnews.ir/T_121096 (تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)

دهقان خاوری سعید (۱۳۸۸) بررسی و تحلیل طرح تحولات اقتصادی از منظر کارشناسی. دفتر نخبگان استان یزد

سند توسعه تحول اداری استان یزد (سند غایت). تهیه شده در معاونت توسعه مدیریت و منابع انسانی استانداری یزد. مصوب کارگروه تحول اداری، بهره‌وری و فناوری اطلاعات استان یزد

سند جامع استان الکترونیک یزد. تهیه شده در معاونت توسعه مدیریت و منابع انسانی استانداری یزد. مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان یزد

عسکری علی (۱۳۸۹) نرم افزارهای نظام مالیاتی در دست فرانسوی‌ها. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی http://iranictnews.ir/T_120510 (تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)

فداکار اکرم و کارگرسورکی هدایت (۱۳۸۶) چالش‌ها و آموزه‌های استقرار دولت الکترونیک در ایران. مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین‌المللی شهر الکترونیک کارگرسورکی هدایت (۱۳۸۲) بازمهندسی سازمانی: لازمه توسعه جهانگردی. مجموعه مقالات سمینار بررسی سیاستها و برنامه‌های توسعه جهانگردی. دانشگاه علامه طباطبایی

مجرد عیسی (۱۳۸۸) پروژه مالیات الکترونیکی تا پایان مهر تکمیل می‌شود. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی http://iranictnews.ir/T_99441 (تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹)

واحدی صلاح الدین (۱۳۸۸) مالیات الکترونیک. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی <http://etax.blogfa.com> (تاریخ آخرین مشاهده ۱۳۸۹/۹/۲۹).